CYFARFOD:	**Y CYNGOR**
DYDDIAD:	**17, MAI, 2012**
PWNC:	**Y CYFANSODDIAD.**
AWDUR:	**DILYS PHILLIPS, SWYDDOG MONITRO.**

1. Yn unol â phenderfyniad y Cyngor yn Hydref 2011 a gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011 mae angen i'r Cyngor fabwysiadu Cyfansoddiad newydd fydd yn cyflwyno trefniadau gweithredol (trefn gabinet).

2. Y prif newid i drefniadau'r Cyngor ydi fod hawliau penderfynu ar a gweithredu mwyafrif helaeth swyddogaethau'r awdurdod yn trosglwyddo oddi wrth y Cyngor i'r Weithrediaeth.

3. Bydd y Cyngor yn penderfynu ar y gyllideb a'r fframwaith polisi (sy'n golygu y Cynllun Tair Blynedd a nifer o strategaethau penodol a restrir yn erthygl 4 o'r Cyfansoddiad). Hefyd fe gedwir i'r Cyngor yr hawl i benodi Arweinydd, mabwysiadu neu ddiwygio'r Cyfansoddiad, gosod polisi cyflogau prif swyddogion, a gwneud is-ddeddfau.

4. Bydd materion rheolaeth datblygu yn gyfrifoldeb i'r Pwyllgor Cynllunio, materion trwyddedu yn gyfrifoldeb i'r Pwyllgor Trwyddedu, materion y gronfa bensiwn yn gyfrifoldeb i'r Pwyllgor Pensiynau ac unrhyw apeliadau gan staff y Cyngor yn gyfrifoldeb i'r Pwyllgor Apelau Cyflogaeth.

5. Bydd popeth arall yn gyfrifoldeb i'r Weithrediaeth. Ni fydd hawl cyfeirio i fyny i'r Cyngor Llawn.

6. Bydd yr Arweinydd yn penderfynu ar nifer aelodau'r Weithrediaeth a'u portffolios ac yn rhoi gwybod am hynny i'r Cyngor. Bydd gan aelodau unigol y Weithrediaeth hawl penderfynu mewn perthynas â materion o fewn eu portffolios, yn amodol ar rai cyfyngiadau. Bydd unrhyw benderfyniad a wneir gan aelod unigol yn ddarostyngedig i'r un trefniadau a phenderfyniadau eraill y Weithrediaeth sef adroddiad ysgrifenedig llawn, cyhoeddi taflen benderfyniad a'r hawl i alw i mewn i bwyllgor craffu.

7. Bydd y tri phwyllgor craffu, ac i raddau y Pwyllgor Archwilio, hefo'r rôl o alw'r Weithrediaeth ac aelodau unigol y Weithrediaeth, i gyfrif. Bydd gan y pwyllgorau craffu yr hawl i alw i mewn benderfyniadau'r Weithredieth neu aelodau unigol o'r Weithrediaeth dan amgylchiadau penodol (gweler y Rheolau Gweithdrefn Trosolwg a Chraffu isod).

8. Bydd gan y pwyllgorau craffu hefyd y dyletswydd hollbwysig o ychwanegu gwerth i weithgareddau'r Cyngor a'r canlyniadau i drigolion y sir, trwy gynnal astudiaethau o effaith gwahanol bolisïau ar y trigolion, monitro perfformiad gwahanol wasanaethau a chynnal ymchwiliadau i bynciau perthnasol er mwyn cyflwyno argymhellion i'r Weithrediaeth.

9. Bu trafodaeth yn y Cyngor diwethaf am ddyfodol y pwyllgorau ardal a phenderfynwyd ystyried ymhellach symud at fforymau ardal. Gyda’r newid i drefn weithredol ni fydd gan y pwyllgorau ardal unrhyw rôl gwneud penderfyniadau. Ym mis Mawrth cafwyd sylwadau'r dair ardal ar y trefniadau ond ni fu cyfle i'w trafod a dod i gasgliad. Erys y drafodaeth felly ar union rôl a phwrpas y pwyllgorau ardal a sut orau i’w ymgorffori i gyfansoddiad y Cyngor. Am y rheswm hwnnw nid yw’r fersiwn o’r Cyfansoddiad a gyflwynir yma yn cynnwys y pwyllgorau ardal ac argymhellir dod ag adroddiad pellach gerbron y Cyngor fis Mehefin yn ymdrin yn benodol â’r pwyllgorau ardal.

10. Mae’r tablau sy’n dilyn yn cryhoi’r prif newidiadau a wneir i’r Cyfansoddiad.

RHAN 1 - CRYNODEB AC ESBONIAD.
Pwrpas y ddogfen hon yw rhoi rhagymadrodd o weddill y Cyfansoddiad. Mae unrhyw newidiadau wedi eu nodi yn y rhannau perthnasol isod :-

RHAN 2 - YR ERTHYGLAU.
Dim newidiadau o sylwedd i erthyglau 1, 2, 3, 4 na 5.
Erthygl 6 – Pwyllgorau Craffu: Mae newidiadau i nifer, cyfansoddiad a chylch gorchwyl y pwyllgorau craffu. Sefydlir 3 pwyllgor craffu (Corfforaethol, Cymunedau a Gwasanaethau) gyda 18 aelod yr un arnynt a phŵer i bob un alw i mewn benderfyniadau'r Cabinet.
Erthygl 7 – Y Weithrediaeth: Mae'r erthygl yn cyflwyno trefn weithredol (Cabinet) i'r awdurdod. Sefydlir cabinet o hyd at 10 aelod, i'w penodi gan yr Arweinydd, a chyda hawliau gweithredu eang.
Erthygl 8 – Pwyllgorau Rheoleiddio ac Eraill. Cynyddir nifer yr aelodau ar y Pwyllgor Archwilio i 18 ac ar y Pwyllgor Trwyddedu i 15. Sefydlir Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd i oruchwylio'r gwasanaethau i aelodau (yn unol â gofynion Mesur Llywodraeth Leol (Cymru) 2011) ynghyd a Phwyllgor Iaith o 15 aelod i gymryd lle'r hen Is-bwyllgor Iaith. Gan nad yw'r Cyfansoddiad yn sefydlu pwyllgorau ardal am y tro mae'r dyletswyddau sy'n ymwneud â thrwyddedu cerbydau hacni yn cael eu rhoi i'r Pwyllgor Trwyddedu.
Dim newidiadau o sylwedd i Erthyglau 9, 10, 11 (heblaw am gyflwyno swydd statudol Pennaeth Gwasanaethau Democrataidd), 13, 14 nac 15.

RHAN 3 – CYFRIFOLDEB AM SWYDDOGAETHAU.
Dyma'r rhan o'r Cyfansoddiad sy'n dirprwyo swyddogaethau i bwyllgorau, aelodau a swyddogion. Mae diwyg y rhan hwn o'r Cyfansoddiad wedi ei newid yn llwyr. O ran cynnwys nid oes newid o sylwedd i bwerau a swyddogaethau'r pwyllgorau apelau cyflogaeth, pensiynau na thrwyddedu canolog.

Pwyllgor Gwasanaethau Democrataidd Mae hwn yn bwyllgor newydd i gyflawni dyletswyddau statudol yn ymwneud â chefnogi aelodau ac ystyried a yw'r ddarpariaeth ar eu cyfer yn ddigonol.
Y Pwyllgor Archwilio Yn ogystal â'r swyddogaethau arferol o oruchwylio materion ariannol a derbyn adroddiadau archwilio mewnol mae'r Pwyllgor Archwilio yn cael dyletswyddau newydd o adolygu ac asesu trefniadau'r cyngor ar gyfer llywodraethu corfforaethol a chraffu ar faterion ariannol.
Y Pwyllgor Trwyddedu Cyffredinol Yr un yw hwn a'r Pwyllgor Trwyddedu Canolog ac fe roddir iddo'r swyddogaethau o ymdrin â materion trwyddedu tacsis a marchnadoedd.
Pwyllgor Cynllunio Yn ogystal â'i ddyletswyddau cynllunio mae'r pwyllgor yn derbyn, dros dro, hawliau i benderfynu ar orchmynion traffig a llwybrau.
Cynllun Dirprwyo i Swyddogion Nid oes newidiadau o sylwedd i'r hawliau dirprwyo i swyddogion.

RHAN 4 – RHEOLAU GWEITHDREFN
Yn y rhan hwn o’r Cyfansoddiad ceir y rheolau sy’n ymdrin â’r ffordd mae’r Cyngor a’i bwyllgorau’n gweithredu. Mae newidiadau yn cael eu cyflwyno i bedwar ohonynt.
Rheolau Gweithdrefn y Cyngor Rheol 13: Cyflwynir, am y tro cyntaf, yr hawl i aelodau o’r cyhoedd gyflwyno deiseb i’r Cyngor. Rhaid i’r ddeiseb fod yn berthnasol i swyddogaethau’r Cyngor neu effeithio ar yr ardal, fod ag o leiaf 50 llofnod arni a rhaid rhoi 10 diwrnod o rybudd. Bydd gan y sawl sy’n cyflwyno’r ddeiseb 3 munud i annerch y cyfarfod.
Rheol 14: Mae’r Cyfansoddiad hefyd yn cyflwyno hawl i aelod o’r cyhoedd i ofyn cwestiwn mewn cyfarfod o’r Cyngor llawn. Mae’r drefn yn cynnwys rhoi 10 diwrnod o rybudd, bod rhaid i’r cwestiwn gwrdd a nifer o amodau ynghylch ei gynnwys, caniatáu 2 funud i ofyn y cwestiwn a rhoi’r hawl i gwestiwn atodol. Dim ond 2 gwestiwn gan aelodau’r cyhoedd a roddir ar raglen unrhyw gyfarfod o’r Cyngor.
Rheol 16: Cyflwynir hawl newydd i gynnal trafodaeth yng nghyfarfodydd y Cyngor llawn ar bwnc penodol a gynigir gan aelod o’r Cyngor. Cyfyngir y drafodaeth i 30 munud. Rhaid rhoi rhybudd o’r pwnc 10 diwrnod ymlaen llaw ac ni fydd hawl i wneud cynnig ffurfiol mewn perthynas â’r ddadl. Y Cadeirydd fydd yn penderfynu a yw’r pwnc yn addas i’w drafod.

Rheolau Gweithdrefn y Weithrediaeth Gan fod trefniadau gweithredol yn cael eu cyflwyno am y tro cyntaf mae’r rheolau gweithdrefn yma yn gwbl newydd. Maent yn egluro’r ffordd y bydd y Weithrediaeth (neu’r Cabinet) yn cyfarfod. Mae’r rheolau gweithdrefn yn ymdrin â’r materion canlynol; • Y modd mae’r Weithrediaeth i ddirprwyo ei hawliau - i bwyllgor, i aelodau unigol neu i swyddog • Y drefn ar gyfer cynnal cyfarfodydd o’r Weithrediaeth – boed yn gyfarfodydd cyhoeddus neu rai caeedig
Rheolau Gweithdrefn Trosolwg a Chraffu Yr unig newidiadau o sylwedd a wneir i’r rheolau gweithdrefn yma ydi i’r trefniadau galw i mewn sy’n caniatau i bob pwyllgor craffu alw i mewn unrhyw benderfyniad o eiddo’r Weithrediaeth neu aelod unigol o’r Weithrediaeth. Mae’r trefniadau galw i mewn yn golygu rhybudd gan Gadeirydd y pwyllgor ac unrhyw ddau aelod ac mae’n rhaid rhoi rhesymau sy’n dangos fod y penderfyniad tu allan i’r fframwaith bolisi neu’r gyllideb, nad yw’r trefniadau ymgynghori hefo’r pwyllgorau craffu wedi eu dilyn neu nad oes sylw digonol wedi ei roi i ystyriaethau cyfreithiol. Effaith galw penderfyniad i mewn ydi na ellir ei weithredu hyd oni fod y pwyllgor craffu wedi ei ystyried (oni bai ei fod yn benderfyniad brys). Wedi ystyried y penderfyniad gall y pwyllgor craffu gyfeirio'r mater yn ôl i'r Weithrediaeth (neu'r aelod unigol o'r Weithrediaeth) i'w ail-ystyried, neu i gyfeirio at y Cyngor i'w drafod. Fodd bynnag, ni all y Cyngor newid y penderfyniad, ac os yw'n gwrthwynebu iddo rhaid iddo ei gyfeirio yn ôl i'r Weithrediaeth i'w ail ystyried.
Rheolau Gweithdrefn Mynediad at Wybodaeth Y prif newid ydi'r angen i greu rhaglen waith i'r Weithrediaeth, y pwyllgorau craffu a'r Cyngor, a'i chyhoeddi 14 diwrnod ymlaen llaw. Mae angen caniatáu cyfnod ar gyfer ymgynghori gyda'r pwyllgorau craffu cyn i'r Weithrediaeth ystyried materion ar ei raglen waith.

ARGYMHELLIAD

Gofynnir i’r Cyngor :

(a) Fabwysiadu’r rhannau atodol o’r Cyfansoddiad i ddisodli’r rhannau cyfatebol yn yr hen gyfansoddiad
(b) Ofyn am adroddiad pellach ar y pwyllgorau ardal ym mis Mehefin